

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2325>

Number: 26 , p. 105-122, Summer II 2014

İLKÖĞRETİM OKULU ÖĞRETMENLERİNİN OKUL ORTAMINDA MORALE İLİŞKİN ALGILARI¹

*THE PERCEPTIONS OF MORALE OF THE PRIMARY SCHOOL TEACHERS
IN THE SCHOOL ENVIRONMENT*

Doç. Dr. Salih Paşa MEMİŞOĞLU

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Mümin Ali AYDIN

Bolu Mudurnu Cumhuriyet İlköğretim Okulu

Özet

Bu araştırmanın amacı; ilköğretim kurumlarında görevli öğretmenlerin, okul ortamında morale ilişkin algılarını ortaya koymak ve bunun sonucu daha çalışılabilir okul ortamları oluşturmaktır. Araştırma sonucu elde edilen bulguların, ilköğretim kurumlarında görevli öğretmenlerin okul ortamında morale ilişkin algılarını tespit ederek olumlu morali arttıracak çalışmaların yapılmasına öncülük etmesi beklenmektedir. Bu çalışmada, bulgulara ulaşmak için "Anket Survey" türünde bir betimleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya analiz teknikleri yönünden bakıldığında, nicel (Quantitative) bir çalışmadır. Bu çalışmada elde edilen bulguların analizinde "Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programları (SPSS)" kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini; 2011-2012 öğretim yılı Bolu il Mudurnu ilçesinde, 8 bağımsız sınıflı ilköğretim okulunda görev yapan, 106 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada evren üzerinde çalışılmış örneklem belirleme yoluna gidilmemiştir. Bu çalışmada; verileri toplamak için, araştırmacı tarafından geliştirilen ve kişisel bilgi formu ile okul ortamında öğretmenlerin morale ilişkin algılarını içeren ve iki bölümden oluşan bir ölçme aracı kullanılmıştır. Ölçme aracının araştırmanın çalışma gruplarını oluşturan; öğretmenlere uygulanması sonucu elde edilen veriler, SPSS (Statistical For Social Sciences) for Windows paket programına yüklenmiş ve iç güvenilirliği için hesaplanan "Cronbach (Alfa)" katsayısı .88 olarak bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin okul ortamında morale ilişkin algılarının "çoğunlukla" yüksek olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin okul ortamında morali algılamada cinsiyet, hizmet yılı ve öğrenim durumu değişkenlerine göre algıları arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim, Okul, Moral, Öğretmen, Algı

Abstract

The aim of this research; to reveal the perception of the morale in primary school teachers and as a result of this to create more workable school environment. By

¹ Bu çalışma 21. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

the results of the research , identifying the perception of the morale in primary school teachers is expected to lead the attempts increasing morale studies.It has been used a describing method type of survey.Looking the research in terms of analysis techniques, It is a quantitative research. Analysis of the results of this research, SPSS has been used.The population of the research contains 106 primary school teachers who are 8 independent class in primary school in Mudurnu town ,in Bolu city,2011-2012 Educational Year .In the research ,It wasn't used determining sample studying on population. In this research, A measurement tool developed by the researcher has been used to collect the data which consists of two sections ;one is personal information form and the other is the form consisting the perception of the morale in school environment. The data that applied to the teachers the measurement tool that forming the working groups of the research; SPSS has been installed for Windows 8 and 'Cronbach (Alfa coefficient)' has been found 88 that is calculated for internal consistency. According to the data getting from the research , It can be said that the perception of morale of the teachers is '**mostly**' high in the school environment.It has been observed that there is no significant difference between the perception of morale and according to the variables gender,year of service and education level.

Key Words: Primary Education, School, Morale, Teacher, Perception

GİRİŞ

Bireyin eğitiminden sorumlu olan ve bu amaçla kurulmuş olan sosyal kurum okuldur. Planlı, programlı bir ortam olarak okulun birey üzerinde etkisi vardır. Okulda nitelikli bireylerin yetişmesi zamanla nitelikli bir toplumun oluşması anlamına gelir (Varış, 1991). Eğitim, insanın hem çevresine uyum yapmasını, hem de onu aşarak değiştirmesini sağlar (Kongar, 1994). Okulu diğer temel kurumlardan ayıran temel özellik, insan üzerinde çalışması ve onu farklılaştırma yeteneğidir (Açıkalin, 1994). Okul, bireye bilgi, beceri ve tutumların öğretilmesi sorumluluğunu üstlenen sosyal bir kurumdur (Yavuzer, 1994). Okulun sosyal işlevi, bireyleri hem yaşadığı toplumun, hem de çağdaş dünyanın uyumlu bir üyesi durumuna getirmektir.

Eğitimin özü beyinlere bilgi yığmak değil, bireyin kendi benzersizliğini anlamasına yardımcı olup, bunu nasıl geliştireceğini öğretmek ve sonra başkalarıyla nasıl paylaşacağını göstermektir (Buscaglia, 1991). Eğitimin işi işlevi ve varlık nedeni uygarlığın aktarılmasıdır. Uygarlık kalıtımla geçmez. Her kuşağa yeniden öğretilir, kazandırılır (Durant, Will ve Ariel, 1968). Eğitim olarak ifade edilen öğretme-öğrenme süreci şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da insanlar yok olmadıkça devam edecektir (Dinçer, 2003:63). Eğitim, bilerek düşünmeye, yaratıcılığa, kişinin içinde bulunduğu kalıpları kırmasına, sınırlarının dışına çıkmasına, dünyaya daha esnek ve daha geniş bir açıyla bakmasına olanak sağlar (Barutçugil, 2002:19). Eğitim, insanı yüceltmektir. Eğitim insanın kendisini tanımaya, bilmesine, bulmasına yardım etmektir. Bu yüzden insan eğitimi değerli bulmaktadır. Eğitim, insanın kalıtımla getirdiği yeteneklerini kendi sınırları içinde en üst düzeye ulaştırabilmekte ve geliştirebilmektedir (Başaran, 1994).

Sosyal bir sistem olarak okulun en stratejik parçalarından biri öğretmendir. Öğretmen, mesleğin değer sistemine göre davranmak zorundadır (Bursalioğlu, 1991). Öğretmen, bireylerin istenilen davranışları kazanmalarına yardım eden bir eğitim lideridir. Eğitimsel

amaçların gerçekleştirilmesinde öğretmenin özel bir yeri vardır. Eğitimsel amaçlara ulaşma, etkinlikleri amaca uygun olarak düzenlemenin yanı sıra bir orkestranın yönetiminde olduğu gibi eşgüdümün sağlanmasını da gerekli kılar (Açıkgöz, 1995). Öğretmen, eğitim ortamına istendik davranışları kazandıran profesyonel bir kişidir. Profesyonel kişi olarak öğretmen, uygun ve gerekli etkinlikleri öğrencinin istendik davranış kazanması için planlayıp uygulayabilir (Sönmez, 2006). Öğrencileri bilgi çağında başarılı kılacak kişiler olarak yetiştirmek öğretmenin en önemli görevleri arasındadır (Özden, 1999).

Birey temel gereksinimlerini karşıladıktan sonra kendini geliştirme sürecine girer. Kendini gerçekleştirme, bireyin kendi yeteneklerini en üst düzeyde kullanarak hedeflerine ulaşabilme isteği ve çabası olarak tanımlanabilir (Ulusoy, 2004). Kendi gerçekleştirme çabası içinde olan bireylerin genel olarak olumlu düşündükleri ve yaşama ilişkin olumlu tutum sergiledikleri söylenebilir.

Moral, günümüzde toplumların ve toplumu oluşturan kurumların işleyişinde önemli bir kavramdır. Örgütlerin ve örgüt yöneticilerinin moral faktörünün üzerine yönelmesi hem örgütün işleyişini, hem de hizmetin kalitesini arttırmaktadır. Bunun yanı sıra üyelerin birbirleriyle etkileşimi, kişinin yaptığı işi sevmesi ve yüksek doyum sağlaması açısından önemlidir (Ada, 2006).

Unruh ve Turner (1970) morali, bireyin amaçları ile içinde bulunduğu durum arasındaki farka ilişkin algılarının oluşturduğu zihinsel bir durum ya da tutum olarak tanımlamaktadır. Burada moral, amaçların gerçekleşme derecesine bağlı olarak, yapılan işe karşı gösterilen coşkusal, zihinsel ve bazen de fiziksel bir tepki olarak görülmektedir. Moral, bir görevin gerektirdiği enerjiden fazlasının harcanması olarak da tanımlanabilir (Aydın, 2011).

Moral bireylerin veya grupların işbirliği derecesini belirleyen değişik ruhsal durumlardır. Yönetime göre yüksek moral, örgütün amaçlarının gerçekleşmesi yönünde üyelerin istek, çaba ve işbirliği göstermesidir (Eren, 1993; I-Ianwl, C.PrahJlad, CK 1996; R.Bize - J.Milhaed, 1999).

Genel olarak, güven içinde olan, korkusuz, verimli ve örgüte içten bağlı olan kişilerde moralin yüksek olduğuna ilişkin bulgular bulunmaktadır. Düşük moralin belirtileri olduğu gibi yüksek moralin de belirtileri vardır. Bunlardan bazıları: İşbirliği yapmaya isteklilik, öğretimi coşku ile yapma, kendini geliştirmeye istekli olma, arkadaşlarıyla olumlu ilişkiler içinde olma, okulu her fırsatta övme olarak özetlenebilir (Aydın, 2011).

Öğretmen moralini etkileyen pek çok etmen vardır. Okul iklimi, olumlu ya da olumsuz informal ilişkiler, öğretmene duyulan saygı, okul yönetimine ve alınan kararlara katılma, okulun fiziksel imkânları, çalışma saatleri ve süreleri, veli-yönetim desteği ve maaş gibi etmenler, morali olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir.

Görüldüğü gibi, okul örgütlerinin en temel ögesi olan öğretmenler, okulun amaçlarını gerçekleştirebilmesinde oldukça büyük öneme sahiptir. Bu bağlamda, öğretmen moralinin ve iş doyumunun, okul amaçlarının gerçekleştirilmesinde temel bir etken olduğu söylenebilir.

Bu araştırma, ilköğretim okulu öğretmenlerinin okul ortamında morale ilişkin algılarının neler olduğunu belirlemeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; ilköğretim okullarında görevli öğretmenlerin, okul ortamında morale ilişkin algılarını belirlemek ve daha çalışılabilir okul ortamlarının oluşturulmasına katkı sağlamaktır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, bulgulara ulaşmak için "Anket Survey" türünde bir betimleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın amacı yönünden kullanılan yöntem, okul ortamında öğretmenlerin morale ilişkin algıları değerlendirildiğinden, "Değerlendirme Survey"dir. Kaptan (1998), değerlendirme araştırmalarını, yürütülmekte olan faaliyetlerde emek, ürün, süreç ve verim değişkenleri arasındaki ilişkileri saptamaya çalışarak, bir bütünlük ve uygunluk içinde, belirlenmiş hedeflere ne derece ulaşıldığını göstermeye çalışmak olarak tanımlamaktadır. Bu çalışmaya analiz teknikleri yönünden bakıldığında, nicel (Quantitative) bir çalışmadır. Çalışmadan elde edilen bulguların analizinde "Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programları (SPSS)" kullanılmıştır.

Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evrenini 2011-2012 öğretim yılı Bolu ili Mudurnu ilçesinde, 8 bağımsız sınıflı ilköğretim okulunda görev yapan 106 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışmada örneklem tayinine gidilmemiştir. 106 öğretmenden 86 öğretmenin anketine ulaşılmış ve 85 öğretmenin anketi değerlendirilmeye alınmıştır.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada; verileri toplamak için araştırmacılar tarafından geliştirilen ve kişisel bilgi formu ile okul ortamında morale ilişkin algılarını içeren ve iki bölümden oluşan bir ölçme aracı kullanılmıştır. Ölçme aracının birinci bölümünde, araştırmanın konusu hakkında algılarına başvuru yapılan öğretmenlerin cinsiyeti, hizmet yılı ve öğrenim durumları ile ilgili sorular bulunmaktadır. Ölçme aracının ikinci bölümünde, araştırma konusu ile ilgili kuramsal kaynaklar tarandı. Daha sonra uzman görüşleri de alınarak araştırmacılar tarafından geliştirilen ve 18 maddeden oluşan bir anket kullanılmıştır. Kullanılan anketin maddeleri "Likert" tipi olup, değerlendirme beşli skala üzerinden yapılmıştır. Çalışmada yer alan öğretmenlere; okul ortamında morale ilişkin algılarını içeren maddelere hangi ölçüde katıldıkları sorulmuştur. Gruplardan, ankette yer alan görüşlere katılma derecelerine göre; "Hiçbir Zaman", "Çok az", "Kısmen", "Çoğunlukla" ve "Her Zaman" seçeneklerini içeren yanıtlar vermeleri istenmiştir. Ölçme aracının araştırmanın çalışma gruplarını oluşturan öğretmenlere uygulanması sonucu elde edilen veriler, SPSS (Statistical For Social Sciences) for Windows paket programına yüklenmiş ve iç güvenirliği için hesaplanan "Cronbach (Alfa)" katsayısı .88 olarak bulunmuştur. Araştırmanın ölçme aracında yer alan okul ortamında morale ilişkin öğretmen algılarını içeren yanıtların yorumlanmasında 1-5 arasında puanlanan "Likert" tipi ölçek kullanılmış ve puanlaması "Hiçbir Zaman" (1), "Çok az" (2), "Kısmen" (3), "Çoğunlukla" (4) ve "Her Zaman" (5) şeklinde yapılmıştır.

Tablo 1.Beşli dereceleme ölçeğinin puan sınırları

Derece	Seçenek Puanları	Seçeneklere Ait Puan Sınırları
Hiçbir Zaman	1	1.00-1.79
Çok az	2	1.80-2.59
Kısmen	3	2.60-3.39
Çoğunlukla	4	3.40-4.19
Her Zaman	5	4.20-4.99

Bu araştırmada kullanılan beşli derecelendirme ölçeğindeki aralık için hesaplanan aralık katsayısına göre ($4/5 = 0.80$) seçenek aralıkları Tablo 2'de gösterildiği gibidir.

Araştırma Verilerinin Toplanması

Ölçme aracı, Bolu ili Mudurnu ilçesinde görev yapan ilköğretim okulu öğretmenleri evrenine uygulanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan ve algularına başvuru alan öğretmenlerin görev yaptığı kurumlara anketler büyük ölçüde araştırmacının kendisi tarafından ulaştırılmış ve uygulanmıştır. Araştırmada, öğretmenlere verilen 86 anketten 85'i geri dönmüştür. Bu duruma göre, gruba dağıtılan anketlerin % 98,84'ü geri dönmüş ve araştırmada değerlendirilmeye alınmıştır.

Veri Çözümleme Teknikleri

Araştırmada verilerin toplanması amacıyla kullanılan ölçme aracının 85 öğretmene uygulanması sonucu elde edilen veriler, SPSS (Statistical For Social Sciences) for Windows paket programı kullanılarak çözümlenmiştir.

Toplanan verilerin çözümlemesinde araştırmanın alt problemleri dikkate alınarak aşağıdaki teknikler kullanılmıştır.

1. Araştırmanın " İlköğretim kurumlarında görevli öğretmenlerin okul ortamında morale ilişkin algıları nelerdir?" şeklindeki 1. alt problemini için; sorulara verilen yanıtların frekansı, yüzdeleri, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanarak, elde edilen sonuçlar tablolar halinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır
2. Araştırmanın " İlköğretim kurumlarında görevli öğretmenlerin okul ortamında morale ilişkin, öğretmen algıları arasında hizmet yılı, cinsiyet ve öğrenim durumu değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?" şeklindeki 2. alt problemi için; tek yönlü varyans analizi, yapılarak .05 anlamlılık düzeyinin üstünde test edilmiş ve anlamlı bir farkın olup olmadığı belirlenmiştir.

BULGULAR

İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Okul Ortamında Morale İlişkin Algularına yönelik bulgular ve yorumlar

Araştırmada elde edilen bulgular aşağıda verilen başlıklar altında toplanarak yorumlanmıştır:

- ✓ Araştırma konusu ile ilgili algularına başvuru alan öğretmenlere ilişkin kişisel bulgular,
- ✓ Öğretmenlerin okul ortamında morale ilişkin algıları,
- ✓ Öğretmenlerin okul ortamında morali algılamada hizmet yılı, cinsiyet ve öğrenim durumu değişkenleri bakımından aralarında anlamlı farklılık olup olmadığı.

Grupların Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde, araştırmada algılarına başvuru alan öğretmenlerin cinsiyet, öğrenim durumu ve hizmet yılı değişkenlerine ilişkin kişisel bilgilerine ve açıklamalara yer verilmiştir.

Grubun Cinsiyete İlişkin Bulgular

Grubun cinsiyete göre dağılımlarına ilişkin bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Grubun cinsiyete göre dağılımları

Cinsiyet	Öğretmen	
	f	%
Kadın	52	61,2
Erkek	33	38,8
Toplam	85	100

Araştırmada elde edilen bulgulara göre; öğretmenlerin % 61,2'si kadın, % 38,8'i erkektir. Bu bulgulara göre, kadın öğretmen oranı ile erkek öğretmen oranları arasında büyük oranda fark olduğu görülmektedir.

Grubun Hizmet Yıllarına İlişkin Bulgular

Grubun hizmet yıllarına göre dağılımlarına ilişkin bulgular Tablo 3'te verilmiştir

Tablo 3. Grubun Hizmet Yılına Göre Dağılımları

Hizmet Yılı	Öğretmen	
	f	%
1-5 Yıl	45	52,94
6-10 Yıl	34	40,00
11-15 Yıl	5	5,88
16-20 Yıl	---	---
20 + Yıl	1	1,18
Toplam	85	100

Grup değerlendirildiğinde araştırmada algılarına başvuru alanların %52,94'lük orana sahip olan 45 öğretmenin 1-5, %40,0'lik orana sahip olan 34 öğretmenin 6-10, %5,88'lik orana sahip olan 5 öğretmenin 11-15, %1,18'lik orana sahip olan 1 kişinin 20 yıl ve üzeri hizmet yılına sahip oldukları görülmektedir. 16-20 yıl hizmet yılına sahip olan öğretmene ise rastlanmamaktadır. Bu dağılıma göre; araştırmanın yapıldığı 2011-2012 öğretim yılında Bolu ili Mudurnu ilçesinde görev yapan öğretmenlerin hizmet yıllarının ve hizmet yıllarından hareketle yaşlarındaki dağılımın dengeli olduğu ileri sürülebilir.

Grubun Öğrenim Durumlarına İlişkin Bulgular

Grubun öğrenim durumlarına göre dağılımlarına ilişkin bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Grubun Öğrenim Durumuna Göre Dağılımları

ÖĞRENİM DURUMU	Öğretmen	
	F	%
Ön Lisans	2	2,35
Lisans	74	87,06
Yüksek Lisans	9	10,59
Doktora	---	---
Toplam	85	100

Grup değerlendirildiğinde, doktora öğrenimi gören hiç kimse bulunmazken, % 2,35'inin (2 öğretmen) 2 yıllık, % 87,06'sının (74 öğretmenin) 4 yıllık yüksek lisans mezunu oldukları ve yalnızca % 10,59'unun (9 öğretmen) yüksek lisans eğitimi aldığı anlaşılmaktadır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Okul ortamında morale ilişkin öğretmen algılarına ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 5. "İşbirliği yapmaya istekliyim." Maddesine ilişkin grubun frekansı, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları.

		KATILMA DERECELERİ					Toplam	\bar{X}	SS
		(1) Hiçbir Zaman	(2) Çok az	(3) Kısmen	(4) Çoğunlukla	(5) Her Zaman			
Öğretmen	F	---	1	8	32	44	85	4,4000	,71047
	%	---	1,2	9,4	37,6	51,8	100,0		

Tablo 5 incelendiğinde; öğretmenlerin %51,8'i işbirliği yapmaya "Her Zaman" istekliyken, bu durumu sırasıyla; %37,6 "Çoğunlukla", %9,4 "Kısmen", %1,2 "Çok Az", şeklinde görüşler izlemiştir. "Hiçbir Zaman" yanıtına rastlanmamıştır.

Maddeye ilişkin öğretmenlerin verdiği yanıtların aritmetik ortalamasına bakıldığında,

($\bar{X}=4,40$) "Her Zaman" düzeyinde işbirliği yapmaya isteklidirler.

Öğretmenler diğer öğretmenlerle ve okul idaresiyle her zaman işbirliği yapmaya hazır oldukları saptanmıştır. Bu durum okulda uyumlu bir çalışma ortamı için öğretmenlerin elinden geleni yaptığını göstermektedir.

Tablo 6. "Toplantılara ve etkinliklere katılmada istekliyim." Maddesine ilişkin grubun frekansı, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları.

		KATILMA DERECELERİ					TOPLAM	\bar{X}	SS
		(1) Hiçbir Zaman	(2) Çok az	(3) Kısmen	(4) Çoğunlukla	(5) Her Zaman			
Öğretmen	F	---	5	27	35	18	85	3,7765	,85044
	%	---	5,9	31,8	41,2	21,2	100,0		

Tablo 6 incelendiğinde; öğretmenlerin %41,2'si Toplantılara ve etkinliklere katılmada "Çoğunlukla" istekliyken, bu durumu sırasıyla; %31,8 "Kısmen", %21,2 "Her Zaman", %5,9 "Çok Az", şeklinde görüşler izlemiştir. "Hiçbir Zaman" yanıtına rastlanmamıştır.

Maddeye ilişkin öğretmenlerin verdiği yanıtların aritmetik ortalamasına bakıldığında, ($\bar{X}=3,78$) "Çoğunlukla" düzeyinde toplantılara ve etkinliklere katılmada isteklidirler.

Okul ortamında çok fazla toplantı yapıldığından bu maddenin ortalaması anketin genel ortalamasından düşüktür. Öğretmenler tüm konularda yıl boyunca birçok toplantı yaptığı için ve gereksiz bazı toplantılara zorunlu katılımları sağlandığından toplantılara katılmada istek

oranları düşmüştür.

Tablo 7. "Başkalarına yardım etmeye hazırım." Maddesine ilişkin grubun frekansı, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları.

		KATILMA DERECELERİ					TOPLAM	\bar{X}	SS
		(1) Hiçbir Zaman	(2) Çok az	(3) Kısmen	(4) Çoğunlukla	(5) Her Zaman			
Öğretmen	F	---	1	4	36	44	85	4,4471	,64561
	%	---	1,2	4,7	42,4	51,8	100,0		

Tablo 7 incelendiğinde; öğretmenlerin %51,8'i Başkalarına yardım etmeye "Her Zaman" hazırken, bu durumu sırasıyla; %42,4 "Çoğunlukla", %4,7 "Kısmen", %1,2 "Çok Az" şeklinde görüşler izlemiştir. "Hiçbir Zaman" yanıtına rastlanmamıştır.

Maddeye ilişkin öğretmenlerin verdiği yanıtların aritmetik ortalamasına bakıldığında; ($\bar{X}=4,45$) "Her Zaman" düzeyinde Başkalarına yardım etmeye hazırdırlar.

Öğretmenlik mesleği bir gönül işidir. Bu mesleğe gönül vermiş kişiler mesleğe yeni giren meslektaşlarına her konuda ellerinden gelen yardımda bulunmaktadır. Maddenin ortalaması da araştırmanın genel ortalamasından çok üst düzeyde çıkmıştır.

Tablo 8. "Kendimi geliştirme girişimlerinde bulunurum." Maddesine ilişkin grubun frekansı, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları.

		KATILMA DERECELERİ					TOPLAM	\bar{X}	SS
		(1) Hiçbir Zaman	(2) Çok az	(3) Kısmen	(4) Çoğunlukla	(5) Her Zaman			
Öğretmen	F	---	---	11	49	25	85	4,1647	,63334
	%	---	---	12,9	57,6	29,4	100,0		

Tablo 8 incelendiğinde; öğretmenlerin %57,6'sı kendimi geliştirme girişimlerinde "Çoğunlukla" bulunurken, bu durumu sırasıyla; %29,4 "Her Zaman", %12,9 "Kısmen" şeklinde görüşler izlemiştir. "Hiçbir Zaman" ve "Çok Az" yanıtına rastlanmamıştır.

Maddeye ilişkin öğretmenlerin verdiği yanıtların aritmetik ortalamasına bakıldığında, ($\bar{X}=4,16$) "Çoğunlukla" düzeyinde Kendilerini geliştirme girişimlerinde bulunurlar. Öğretmenlerin kendilerini yetiştirmek için girişimde buldukları görülmektedir.

Tablo 9. "Öğretim faaliyetlerini coşku ile yaparım." Maddesine ilişkin grubun frekansı, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları.

		KATILMA DERECELERİ					TOPLAM	\bar{X}	SS
		(1) Hiçbir Zaman	(2) Çok az	(3) Kısmen	(4) Çoğunlukla	(5) Her Zaman			
Öğretmen	F	---	1	11	47	26	85	4,1529	,68149
	%	---	1,2	12,9	55,3	30,6	100,0		

Tablo 9 incelendiğinde; öğretmenlerin %55,3'ü Öğretim faaliyetlerini "Çoğunlukla" coşku ile yaparken, bu durumu sırasıyla; %30,6 "Her Zaman", % 12,9 "Kısmen", %1,2 "Çok Az" şeklinde görüşler izlemiştir. "Hiçbir Zaman" yanıtına rastlanmamıştır.

Maddeye ilişkin öğretmenlerin verdiği yanıtların aritmetik ortalamasına bakıldığında, ($\bar{X}=4,15$) "Çoğunlukla" düzeyinde Öğretim faaliyetlerini coşku ile yaparlar.

Öğretmenlerin karşı karşıya kaldıkları birçok adaletsiz ve yanlış uygulamaya rağmen bu aksaklıkları öğrencilerine yansıtılmaya çalıştıkları ve derslerine coşkuyla girip öğretim faaliyetlerini de aynı coşku ile yerine getirdikleri görülmektedir.

Tablo 10. "Öğretimi coşku verici bir serüven olarak görürüm ve anlarım." Maddesine ilişkin grubun frekansı, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları.

		KATILMA DERECELERİ					TOPLAM	\bar{X}	SS
		(1) Hiçbir Zaman	(2) Çok az	(3) Kısmen	(4) Çoğunlukla	(5) Her Zaman			
Öğretmen	F	1	3	11	46	21	85	3,9765	,81615
	%	1,2	3,5	16,5	54,1	24,7	100,0		

Tablo 10 incelendiğinde; öğretmenlerin %54,1'inin öğretimi "Çoğunlukla" coşku verici bir serüven olarak görür ve anlarken, bu durumu sırasıyla; %24,7 "Her Zaman", %16,5 "Kısmen", %3,5 "Çok Az", %1,2 "Hiçbir Zaman" şeklinde görüşler izlemiştir.

Maddeye ilişkin öğretmenlerin verdiği yanıtların aritmetik ortalamasına bakıldığında, ($\bar{X}=3,98$) "Çoğunlukla" düzeyinde öğretimi coşku verici bir serüven olarak görür ve anlarlar.

Tablo 11. "Öğrenciler için özgün öğrenme amaçları yaratırım." Maddesine ilişkin grubun frekansı, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları.

		KATILMA DERECELERİ					TOPLAM	\bar{X}	SS
		(1) Hiçbir Zaman	(2) Çok az	(3) Kısmen	(4) Çoğunlukla	(5) Her Zaman			
Öğretmen	F	---	4	20	48	13	85	3,8235	,74285
	%	---	4,7	23,5	56,5	15,3	100,0		

Tablo 11 incelendiğinde; öğretmenlerin %56,5'i öğrenciler için özgün öğrenme amaçları "Çoğunlukla" yaratırken, bu durumu sırayla; %23,5 "Kısmen", %15,3 "Her Zaman", %4,7 "Çok Az" şeklinde görüşler izlemiştir. "Hiçbir Zaman" yanıtına rastlanmamıştır.

Maddeye ilişkin öğretmenlerin verdiği yanıtların aritmetik ortalamasına bakıldığında, ($\bar{X}=3,82$) "Çoğunlukla" düzeyinde Öğrenciler için özgün öğrenme amaçları yaratılmaktadır.

Tablo 12. "Sorunların çözümü doğrultusunda denemelere girişim." Maddesine ilişkin grubun frekansı, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları

		KATILMA DERECELERİ					TOPLAM	\bar{X}	SS
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
		Hiçbir Zaman	Çok az	Kısmen	Çoğunlukla	Her Zaman			
Öğretmen	F	---	---	16	50	19	85	4,0353	,64452
	%	---	---	18,8	58,8	22,4	100,0		

Tablo 12 incelendiğinde; öğretmenlerin %58,8'i Sorunların çözümü doğrultusunda denemelere "Çoğunlukla" girişirken, bu durumu sırasıyla; %22,4 "Her Zaman", %18,8 "Kısmen" şeklinde görüşler izlemiştir. "Hiçbir Zaman" ve "Çok Az" yanıtına rastlanmamıştır. Maddeye ilişkin öğretmenlerin verdiği yanıtların aritmetik ortalamasına bakıldığında, ($\bar{X}=4,04$) "Çoğunlukla" düzeyinde Sorunların çözümü doğrultusunda denemelere girişmektedirler. Özgün ortamlar yaratmada birçok öğretmen yetersiz kaldığını düşünse de karşılaştıkları sorunlarla baş etmede birçok deneme yapmaktan çekinmeden karşılaştığı sorunun üstesinden gelebileceği konusunda hem fikirlerdir.

Tablo 13. "Meslek arkadaşlarım ile olumlu ilişkiler içinde olurum, olumlu düşünürüm." Maddesine ilişkin grubun frekansı, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları

		KATILMA DERECELERİ					TOPLAM	\bar{X}	SS
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
		Hiçbir Zaman	Çok az	Kısmen	Çoğunlukla	Her Zaman			
Öğretmen	F	---	1	4	42	38	85	4,3647	,68742
	%	---	1,2	4,7	49,4	44,7	100		

Tablo 13 incelendiğinde; öğretmenlerin %49,4'ü Meslek arkadaşlarım ile "Çoğunlukla" olumlu ilişkiler içinde olup olumlu düşünürken, bu durumu sırasıyla; %44,7 "Her Zaman", %4,7 "Kısmen", %1,2 "Çok Az" şeklinde görüşler izlemiştir. "Hiçbir Zaman" yanıtına rastlanmamıştır.

Maddeye ilişkin öğretmenlerin verdiği yanıtların aritmetik ortalamasına bakıldığında, ($\bar{X}=4,36$) "Her Zaman" düzeyinde Meslek arkadaşları ile olumlu ilişkiler içinde olmakta, olumlu düşünmektedirler. Öğretmenlerin birçoğu mesleğini yerine getirirken olumlu ilişki kurmanın önemini bildiklerinden meslektaşlarıyla yardımlaşma, işbirliği beraber hareket etme gibi grup dinamiklerinden yararlanmaktadır.

Tablo 14. "Yargılarımda nesnel olmaya çaba harcarım." Maddesine ilişkin grubun frekansı, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları

		KATILMA DERECELERİ					TOPLAM	\bar{X}	SS
		(1) Hiçbir Zaman	(2) Çok az	(3) Kısmen	(4) Çoğunlukla	(5) Her Zaman			
Öğretmen	F	---	1	8	47	29	85	4,2235	,66146
	%	---	1,2	9,4	55,3	34,1	100		

Tablo 14 incelendiğinde; öğretmenlerin %55,3'ü Yargılarımda nesnel olmaya "Çoğunlukla" çaba harcarırken, bu durumu sırasıyla; %34,1 "Her Zaman", %9,4 "Kısmen", %1,2 "Çok Az" şeklinde görüşler izlemiştir. "Hiçbir Zaman" yanıtına rastlanmamıştır. Maddeye ilişkin öğretmenlerin verdiği yanıtların aritmetik ortalamasına bakıldığında, ($\bar{X}=4,22$) "Her Zaman" düzeyinde Yargılarımda nesnel olmaya çaba harcamaktadırlar. Öğretmenler için belki de öğrencinin gözündeki en önemli özellik nesnelliktir. Öğrenciler öğretmenleri hakkında ne kadar kötü düşünceye sahip olursa olsun öğretmenin her konuda sınıfta ayırım yapmayacağını değerlendirmelerini nesnellik kriterlerine göre yapacağını bilir. Nesnellik öğretmen öğrenci ilişkilerinin en önemli dayandırıcıdır.

15. "ben", "benim" sözcükleri yerine "biz", "bizim" sözcüklerini daha sık kullanırım. Maddesine ilişkin grubun frekansı, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları

		KATILMA DERECELERİ					TOPLAM	\bar{X}	SS
		(1) Hiçbir Zaman	(2) Çok az	(3) Kısmen	(4) Çoğunlukla	(5) Her Zaman			
Öğretmen	F	---	1	14	48	22	85	4,0706	,68640
	%	---	1,2	16,5	56,5	25,9	100		

Tablo 15 incelendiğinde; öğretmenlerin %56,5'i "ben", "benim" sözcükleri yerine "biz", "bizim" sözcüklerini "Çoğunlukla" daha sık kullanırken, bu durumu sırasıyla; %25,9 "Her Zaman", %16,5 "Kısmen", %1,2 "Çok Az" şeklinde görüşler izlemiştir. "Hiçbir Zaman" yanıtına rastlanmamıştır.

Maddeye ilişkin öğretmenlerin verdiği yanıtların aritmetik ortalamasına bakıldığında, ($\bar{X}=4,07$) "Çoğunlukla" düzeyinde "ben", "benim" sözcükleri yerine "biz", "bizim" sözcüklerini daha sık kullanılmaktadır. Öğretmenlerin birçoğu eğitimin bireysel değil bir takım işi olduğu kabul etmişlerdir. Tüm çalışanların ortak hareket etmeleri sonucunda eğitim hedeflerine daha kolay ulaşacakları konusunda bilinç düzeylerini göstermektedir.

Tablo 16. "Sorunlara olumlu, yapıcı ve yardım edici bir tutumla yaklaşıyorum." Maddesine ilişkin grubun frekansı, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları

		KATILMA DERECELERİ					TOPLAM	\bar{X}	SS
		(1) Hiçbir Zaman	(2) Çok az	(3) Kısmen	(4) Çoğunlukla	(5) Her Zaman			
Öğretmen	F	---	1	8	50	26	85	4,1882	,64539
	%	---	1,2	9,4	58,8	30,6	100		

Tablo 16 incelendiğinde; öğretmenlerin %58,8'i Sorunlara olumlu, yapıcı ve yardım edici bir tutumla "Çoğunlukla" yaklaşırken, bu durumu sırasıyla; %30,6 "Her Zaman", %9,4 "Kısmen", %1,2 "Çok Az" şeklinde görüşler izlemiştir. "Hiçbir Zaman" yanıtına rastlanmamıştır. Maddeye ilişkin öğretmenlerin verdiği yanıtların aritmetik ortalamasına bakıldığında, ($\bar{X}=4,19$) "Çoğunlukla" düzeyinde sorunlara olumlu, yapıcı ve yardım edici bir tutumla yaklaşmaktadırlar. Sorunlara yaklaşım tarzlarının sorunun çözümünü hızlandıracağını çok iyi bilen öğretmenler olaylara yapıcı ve olumlu yönlerden bakarak çözümün hızla sağlanmasına katkıda bulunmaktadırlar.

Tablo 17. "Başkalarının başarılarından ve ödüllendirilmelerinden haz ve mutluluk duyuyorum." Maddesine ilişkin grubun frekansı, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları

		KATILMA DERECELERİ					TOPLAM	\bar{X}	SS
		(1) Hiçbir Zaman	(2) Çok az	(3) Kısmen	(4) Çoğunlukla	(5) Her Zaman			
Öğretmen	F	---	1	4	43	37	85	4,3647	,63334
	%	---	1,2	4,7	50,6	43,5	100		

Tablo 17 incelendiğinde; öğretmenlerin %50,6'sı Başkalarının başarılarından ve ödüllendirilmelerinden "Çoğunlukla" haz ve mutluluk duyarken, bu durumu sırasıyla; %43,5 "Her Zaman", %4,7 "Kısmen", %1,2 "Çok Az" şeklinde görüşler izlemiştir. "Hiçbir Zaman" yanıtına rastlanmamıştır. Maddeye ilişkin öğretmenlerin verdiği yanıtların aritmetik ortalamasına bakıldığında, ($\bar{X}=4,37$) "Her Zaman" düzeyinde Başkalarının başarılarından ve ödüllendirilmelerinden haz ve mutluluk duymaktadırlar. Öğretmenler sadece kendi başarılarıyla değil çevresindeki kişilerin başarıları ve ödüllendirilmeleriyle de mutlu olabilirler.

Tablo 18. "Bireylerin birbirlerini hem özel olarak hem de toplum içerisinde övmeleri ve gerektiğinde savunabilmeleri gerektiğine inanırım." Maddesine ilişkin grubun frekansı, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları

		KATILMA DERECELERİ					TOPLAM	\bar{X}	SS
		(1) Hiçbir Zaman	(2) Çok az	(3) Kısmen	(4) Çoğunlukla	(5) Her Zaman			
Öğretmen	F	---	2	13	36	34	85	4,2000	,78376
	%	---	2,4	15,3	42,4	40,0	100,0		

Tablo 18 incelendiğinde; öğretmenlerin %42,4'ü Bireylerin birbirlerini hem özel olarak, hem de toplum içerisinde övmeleri ve gerektiğinde savunabilmeleri gerektiğine "Çoğunlukla" inanırken, bu durumu sırasıyla; %40,0 "Her Zaman", %15,3 "Kısmen", %2,4 "Çok Az" şeklinde görüşler izlemiştir. "Hiçbir Zaman" yanıtına rastlanmamıştır.

Maddeye ilişkin öğretmenlerin verdiği yanıtların aritmetik ortalamasına bakıldığında, ($\bar{X}=4,20$) "Her Zaman" düzeyinde Bireylerin birbirlerini hem özel olarak, hem de toplum içerisinde övmeleri ve gerektiğinde savunabilmeleri gerektiğine inanmaktadır. Toplum içinde övgü almak öğretmenler tarafından yüksek oranda istenen bir davranıştır.

Tablo 19. "Görüşlerimi başkalarıyla paylaşıyorum." Maddesine ilişkin grubun frekansı, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları

		KATILMA DERECELERİ					TOPLAM	\bar{X}	SS
		(1) Hiçbir Zaman	(2) Çok az	(3) Kısmen	(4) Çoğunlukla	(5) Her Zaman			
Öğretmen	f	---	1	10	48	26	85	4,1647	,66988
	%	---	1,2	11,8	56,5	30,6	100,0		

Tablo 19 incelendiğinde; öğretmenlerin %56,5'i görüşlerini başkalarıyla "Çoğunlukla" paylaşırken, bu durumu sırasıyla; %30,6 "Her Zaman", %11,8 "Kısmen", %1,2 "Çok Az" şeklinde görüşler izlemiştir. "Hiçbir Zaman" yanıtına rastlanmamıştır. Maddeye ilişkin öğretmenlerin verdiği yanıtların aritmetik ortalamasına bakıldığında, ($\bar{X}=4,16$) "Çoğunlukla" düzeyinde görüşlerini başkalarıyla paylaşmaktadırlar. Görüşlerini paylaşmaktan korkan bir toplumda topluma örnek olası gereken kesim elbette ki öğretmenler olmalıdır. Öğretmenler görüşlerini yüksek oranda başkalarıyla paylaşmaya eğilimlidirler

Tablo 20. "Okulumu her fırsatta överim." Maddesine ilişkin grubun frekansı, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları

		KATILMA DERECELERİ					TOPLAM	\bar{X}	SS
		(1) Hiçbir Zaman	(2) Çok az	(3) Kısmen	(4) Çoğunlukla	(5) Her Zaman			
Öğretmen	F	4	9	25	31	16	85	3,5412	1,06405
	%	4,7	10,6	29,4	36,5	18,8	100,0		

Tablo 20 incelendiğinde; öğretmenlerin %36,5'i Okulunu her fırsatta "Çoğunlukla" överken, bu durumu sırasıyla; %29,4 "Kısmen", %18,8 "Her Zaman", %10,6 "Çok Az", %4,7 "Hiçbir Zaman" şeklinde görüşler izlemiştir. Maddeye ilişkin öğretmenlerin verdiği yanıtların aritmetik ortalamasına bakıldığında, ($\bar{X}=3,54$) "Çoğunlukla" düzeyinde okulunu her fırsatta övmektedirler. Öğretmenler okulda yaşadıkları bazı sorunlar nedeniyle okullarını araştırmanın ortalamasının altında övmektedirler. Kendilerini o kuruma ait hissetmeyen çalışanlar kurumlarından övgüyle bahsetmezler. Öğretmenlerin bir kısmında aidiyet duygusunun yeterince gelişmediğini göstermektedir

Tablo 21. "Yardımcı hizmetlerin etkili biçimde kullanılması gerektiğini düşünürüm." maddesine ilişkin grubun frekansı, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları

		KATILMA DERECELERİ					TOPLAM	\bar{X}	SS
		(1) Hiçbir Zaman	(2) Çok az	(3) Kısmen	(4) Çoğunlukla	(5) Her Zaman			
Öğretmen	f	---	---	6	42	37	85	4,3647	,61426
	%	---	---	7,1	49,4	43,5	100,0		

Tablo 21 incelendiğinde; öğretmenlerin %49,4'ü Yardımcı hizmetlerin etkili biçimde kullanılması gerektiğini "Çoğunlukla" düşünürken, bu durumu sırasıyla; %43,5 "Her Zaman", %7,1 "Kısmen" şeklinde görüşler izlemiştir. "Hiçbir Zaman" ve "Çok Az" yanıtına rastlanmamıştır.

Maddeye ilişkin öğretmenlerin verdiği yanıtların aritmetik ortalamasına bakıldığında, ($\bar{X}=4,36$) "Çoğunlukla" düzeyinde Yardımcı hizmetlerin etkili biçimde kullanılması gerektiğini düşünmektedirler. Okullarda bulunan yardımcı hizmetler sınıfında görevli kişiler eğitimin gerçekleşmesinde önemli bir role sahiptirler. Eğitimi bir bütün olarak ele alabilen kişiler takım çalışmasında onların haklarını da teslim etmişlerdir.

Tablo 22. " Rehberlik için denetmene başvururum." maddesine ilişkin grubun frekansı, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları

		KATILMA DERECELERİ					TOPLAM	\bar{X}	SS
		(1) Hiçbir Zaman	(2) Çok az	(3) Kısmen	(4) Çoğunlukla	(5) Her Zaman			
Öğretmen	f	5	18	33	22	7	85	3,0941	1,01914
	%	5,9	21,2	38,8	25,9	8,2	100,0		

Tablo 22 incelendiğinde; öğretmenlerin %38,8'i Rehberlik için denetmene "Kısmen" başvururken bu durumu sırasıyla; %25,9 "Çoğunlukla", %21,2 "Çok Az", %8,2 "Her Zaman", %4,9 "Hiçbir Zaman" şeklinde görüşler izlemiştir. Maddeye ilişkin öğretmenlerin verdiği yanıtların aritmetik ortalamasına bakıldığında, ($\bar{X}=3,09$) "Kısmen" düzeyinde rehberlik için denetmene başvurmakta dırlar. Araştırmanın en düşük ortalamalı maddesidir. Öğretmenlerin rehberlik faaliyetlerinde denetmene çok fazla danışmadığı ya da eğitim denetmenlerinin rehberlik rollerini tam anlamıyla yerine getiremediklerini göstermektedir.

Maddelerin tamamı incelendiğinde "Her Zaman" (6), "Çoğunlukla" (11), "Kısmen" (1) çıkmıştır. Araştırma genel anlamda yüksek sonuçlara ulaşılmıştır. Okul ortamını değerlendiren öğretmenlerin morallerinin yüksek olduğu görülmektedir. Bu yüksek moralin oluşması ile genç bir öğretmen profilinin bulunması da ilişkilendirilebilir

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin okul ortamında morali algılamada;

- Hizmet yılı,
- Cinsiyet,
- Öğrenim durumu,

değişkenleri bakımından aralarında anlamlı bir farklılık var mıdır?

a) Öğretmenlerin okul ortamında morali algılamalarına ilişkin, hizmet yılı değişkenine göre algıları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını tespit etmek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 23'te gösterilmiştir.

Tablo 23. Öğretmenlerin okul ortamında morali algılamalarına ilişkin hizmet yılı değişkenine göre algıları arasındaki farka ait tek yönlü varyans analizi

Veri Grupları	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	Serbestlik Derecesi	F	Anlamlılık Düzeyi (p)
Gruplar arası	182,075	60,692	3		
Gruplar içi	4861,337	60,017	81	1,011	,392
Toplam	5043,412		84		

P > .05

Öğretmenlerin okul ortamında morali algılamada hizmet yılı değişkenine göre algıları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans

Analizi sonuçlarına göre anlamlılık düzeyi, $P > .05$ bulunmuştur. Bu değer, öğretmenlerin okul ortamında morali algılamada hizmet yılı değişkenine göre $.05$ düzeyinde anlamlı bir farkın olmadığını göstermemektedir.

b) Öğretmenlerin okul ortamında morali algılamalarına ilişkin, cinsiyet değişkenine göre algıları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını tespit etmek amacıyla t-testi yapılmıştır. Yapılan t-testi sonuçları Tablo 24 'te gösterilmiştir.

Tablo 24. Öğretmenlerin okul ortamında morali algılamalarına ilişkin cinsiyet değişkenine göre algıları arasındaki farka ait t-testi

Gruplar	N	X	SS	F	t	Serbestlik Derecesi (df)	P (-2 tailed)
Kadın	53	74,1887	6,80231	2,378	1,285	83	,202
Erkek	32	71,9688	9,04998		1,198	52,139	,236

$P > .05$

Öğretmenlerin okul ortamında morali algılamada cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığını bulmak amacıyla yapılan t-testi sonuçlarına göre, $.05$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunmamıştır ($P > .05$). Bu duruma göre, kadın ve erkek öğretmenler okul ortamında morali algılamada birbirlerine benzer düşünceye sahiptirler. Başka bir deyişle öğretmenlerin denetim etkinliklerini algılamalarında cinsiyet değişkeninin etkili olmadığı ve müfettişlerin her iki cinsde de benzer davranışları sergiledikleri söylenebilir.

c) Öğretmenlerin okul ortamında morali algılamalarına ilişkin, öğrenim durumu değişkenine göre algıları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını tespit etmek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 25'te gösterilmiştir.

Tablo 25. Öğretmenlerin okul ortamında morali algılamalarına ilişkin öğrenim durumu değişkenine göre algıları arasındaki farka ait tek yönlü varyans analizi

Veri Grupları	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	Serbestlik Derecesi	F	Anlamlılık Düzeyi (p)
Gruplar arası	22,425	11,213	2	,183	,833
Gruplar içi	5020,986	61,232	82		
Toplam	5043,412		84		

$P > .05$

Öğretmenlerin kendilerine yönelik okul ortamında morali algılamalarında öğrenim durumu değişkeninin farklılık yaratıp yaratmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçlarına göre anlamlılık düzeyi, $P > .05$ bulunmuştur. Bu değer, öğretmenlerin kendilerine yönelik denetim etkinliklerini algılamada öğrenim durumu değişkenine göre; $.05$ düzeyinde anlamlı bir fark göstermediğinden, öğretmenlerin öğrenim durumunun okul ortamında morali algılamada etkisi olmadığı söylenebilir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu işbirliği yapmaya istekli, başkalarına yardım etmeye hazır, meslek arkadaşları ile olumlu ilişkiler içinde olan, olumlu düşünen, yargılarında nesnel olmaya özen gösteren, başkalarının başarılarından ve

ödüllendirilmelerinden haz ve mutluluk duyan, bireylerin birbirlerini hem özel olarak hem de toplum içerisinde övmeleri ve gerektiğinde savunabilmeleri gerektiğine inanan kişilerdir.

Öğretmenlerin çoğunluğu toplantılara ve etkinliklere katılmada istekli olduklarını, kendilerini geliştirme girişimlerinde bulduklarını, öğretim faaliyetlerini coşku ile yaptıklarını, öğretimi coşku verici bir serüven olarak gördüklerini, öğrenciler için özgün öğrenme amaçları yarattıklarını, sorunların çözümü doğrultusunda denemelere giriştiklerini, “ben”, “benim” sözcükleri yerine “biz”, “bizim” sözcüklerini daha sık kullandıklarını, sorunlara olumlu, yapıcı ve yardım edici bir tutumla yaklaştıklarını, görüşlerini başkalarıyla paylaştıklarını, okulların her fırsatta övdüklerini, yardımcı hizmetlerin etkili biçimde kullanılması gerektiğini düşündüğünü rehberlik için denetmene başvurduğunu belirtmiştir.

Bu sonuç, öğretmen grubunun hizmet yılı da düşünüldüğünde genç ve olumlu moralleri yüksek olduğu sonucuna ulaşılabilir. Öğretmenlerin bu tarz takım çalışması gerektiren eğitim ortamında olumlu tutumlar sergilemeleri okullarda olumlu moralin yükselmesine ve eğitimin hedeflerine daha kolay ulaşılmasına katkı sağlayacaktır. Öğretmenler oluşturdukları sinerji ile okulda kaliteli bir çalışma ortamına kavuşmuş ve bunun sonucunda da yüksek ve olumlu moralle görevlerini daha iyi yerine getirebileceklerdir. Okul ortamlarında verim artacaktır.

Öğretmenlerin okul ortamında morali algılamalarına ilişkin cinsiyet, hizmet yılı ve öğrenim durumu değişkenlerine göre algıları arasındaki farka ilişkin P (-2 tailed) değerleri incelendiğinde üçü de $p > .05$ olduğundan cinsiyet, hizmet yılı ve öğrenim durumu değişkenlerine göre algıları arasında anlamlı bir fark yoktur.

Okullarda daha etkili bir eğitim yapılabilmesi ve toplumunun ihtiyacı olan yapıda öğrenciler yetiştirilebilmeleri başka etkenlerin yanında öğretmenlerin moral düzeylerinin yüksek olması ile de ilgilidir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak aşağıdaki öneriler ileri sürülebilir:

1. Öğretmenlerin moral düzeylerini saptamak ve morallerini etkileyen başlıca etkenleri belirlemek için, okul düzeyinde survey çalışmaları yapılabilir.
2. Eğitim kurumlarında moralle ilgili olarak yapılacak araştırmalar, sadece öğretmenlerle sınırlı kalmamalı, çalışan diğer personelin de moral düzeyini saptamayı konu alan araştırmalar yapılabilir.
3. Öğretmen morali ve öğrenci başarısı arasındaki ilişki araştırılabilir.
4. Türkiye'nin farklı bölge ve şehirlerinde ve farklı okul türlerinde çalışan öğretmenlerin moraline ilişkin karşılaştırmalı araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- AÇIKALIN, A.(1994). *Teknik ve Toplumsal Yönleriyle Okul Yöneticiliği*. Ankara: Pegem Yayınları.
- AÇIKGÖZ, K. (2003). *Etkili Öğrenme ve Öğretme*. 4. Baskı. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- ADA, Ş. (2006). Örgütlerde Moral Faktörüne Yönelik Bir Araştırma. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı (14).
- AYDIN, M. (2011). *Çağdaş Eğitim*. Ankara: Hatiboğlu Basım ve Yayımları.
- BARUTCUGİL, İ. (2002). *Eğiticinin Eğitimi*. İstanbul: Kariyer Yayınları.
- BAŞARAN, İ. E. (1992). *Yönetimde İnsan İlişkileri*. Ankara: Aydın Web Tesisleri.
- BAŞARAN, İ. E.(1994). *Eğitim Giriş*. Ankara Kadıoğlu Matbaası.
- BURSALIOĞLU, Z.. (1991). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- BUSCAGLIA, L.(1991). *Yaşamak, Sevmek ve Öğrenmek*. (Çev.N.Kasap). İstanbul:İnkılap Kitabevi.

- DİNÇER, M. (2003). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İzmir: Ceyhan Matbaacılık.
- DURANT, Will ve Ariel. (1992). *Tarihten Dersler*. (Çev. B. Güvenç). İstanbul: Cem Yayınevi.
- EREN, E. (1993). *Yönetim Psikolojisi*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- HAMEL, G.Prahald, C.K.,(1996). *Geleceği Kazanmak*. (Çev. Z. Dicleli). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- KAPTAN, S. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri.
- KONGAR, E.(1994). *Kültür Üzerine*. İstanbul: Remzi Yayınevi.
- ÖZDEN, Y. (1999). *Eğitimde Dönüşüm: Eğitimde Yeni Değerler*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- R.BİZE, J.Milhaed.(1999). *Sanayi Psikolojisi ve İnsanlığın Yükselişi*. (Çev.M.Yazgan). Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri.
- SÖNMEZ, V. (2006). *Eğitimin Tarihsel Temelleri. Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- UNRUH,A., ve Harold E. Turner (1970). *Supervision for Change and innovation*, Boston, Hought Mifflin Company.
- ULUSOY, A. (2004). *Güdülenme. Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- VARIŞ, F. (1991). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- YAVUZER, H. (1994). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.